Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

4 octombrie 2012*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Cetățenia Uniunii — Drept de circulație și de ședere — Articolele 20 TFUE și 21 TFUE Discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate — Articolul 18 TFUE - Directiva 2004/38/CE — Articolul 24 — Derogare — Domeniu de aplicare — Stat membru în care beneficiază de tarife de transport reduse numai studenții ai căror părinți primesc alocații familiale în statul respectiv”

În cauza C-75/11,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 21 februarie 2011,

Comisia Europeană, reprezentată de V. Kreuschitz și de D. Roussanov, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Austria, reprezentată de C. Pesendorfer și de M. Fruhmann, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J. N. Cunha Rodrigues, președinte de cameră, și domnii U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (raportor) și C. G. Fernlund, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 septembrie 2012,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, prin acordarea, în principiu, de tarife de transport reduse numai studenților ai căror părinți primesc alocații familiale din partea statului austriac, Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor coroborate ale articolelor 18 TFUE, 20 TFUE și 21 TFUE, precum și ale articolului 24 din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificare în JO L 229, p. 35, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1408/71

2 Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 592/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 (JO L 177, p. 1, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”), definește, la articolul 1 litera (u) punctul (i), prestațiile familiale ca fiind „toate prestațiile în natură sau în numerar menite să acopere cheltuielile familiale în temeiul dispozițiilor articolului 4 alineatul (1) litera (h) [din același regulament]”.

3 Articolul 4 alineatul (1) litera (h) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că acesta se aplică tuturor legislațiilor referitoare la domeniile de securitate socială care privesc prestațiile familiale.

4 Articolul 13 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că, sub rezerva articolelor 14c și 14f din acesta, persoanele cărora li se aplică regulamentul în cauză se află sub incidența legislației unui singur stat membru.

Directiva 2004/38

5 Potrivit considerentelor (1) și (10) ale Directivei 2004/38:

„(1) Cetățenia Uniunii conferă fiecărui cetățean al Uniunii un drept fundamental și individual la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de [T]ratat[ul CE] și a măsurilor adoptate în scopul aplicării acestuia.

[...]

(10) În același timp, persoanele care își exercită dreptul de ședere nu trebuie să devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială din statul membru gazdă în timpul unei perioade inițiale de ședere. Prin urmare, dreptul de ședere pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora ar trebui să facă obiectul anumitor condiții, dacă perioadele de ședere depășesc trei luni.”

6 Articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată prevede că aceasta se aplică oricărui cetățean al Uniunii care se deplasează sau are reședința în alt stat membru decât cel al cărui resortisant este.

7 Articolul 7 alineatul (1) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„Toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care:

[...]

(c)

— sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau a practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională, și

— dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere [...]”

8 Articolul 24 din Directiva 2004/38, intitulat „Egalitatea de tratament”, are următorul cuprins:

„(1) Sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute expres de tratat și de dreptul derivat, orice cetățean al Uniunii care, în temeiul prezentei directive, își are reședința pe teritoriul statului membru gazdă se bucură de egalitate de tratament în raport cu resortisanții statului membru respectiv în domeniul de aplicare al tratatului. Beneficiul acestui drept se extinde asupra membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru și care au dreptul de ședere sau dreptul de ședere permanentă.

(2) Prin derogare de la dispozițiile alineatului (1), statul membru gazdă nu este obligat să acorde dreptul la prestații de asistență socială în timpul primelor trei luni de ședere sau, după caz, în timpul perioadei mai lungi prevăzute la articolul 14 alineatul (4) litera (b) și nici nu este obligat ca, înainte de dobândirea dreptului de ședere permanentă, să acorde ajutoare pentru studii, inclusiv pentru formare profesională, constând în burse de studiu sau împrumuturi, unor persoane, altele decât lucrătorii care desfășoară activități salariate sau independente, persoanelor care își mențin acest statut și membrilor familiilor acestora.”

Dreptul austriac

9 În Austria nu există norme federale care să reglementeze tarifele de transport reduse pentru studenți.

10 Potrivit informațiilor prezentate Curții, studenților li se acordă abonamente semestriale cu tarif redus în temeiul unor acorduri de finanțare încheiate între Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie (Ministerul Federal al Transporturilor, Inovării și Tehnologiei), colectivitățile regionale și întreprinderile de transport în cauză. Aceste acorduri nu doar reglementează tariful, cuantumul reducerii și contribuția financiară a guvernului federal, ci și stabilesc cercul de beneficiari.

11 În plus, rezultă din dosar că, în anumite landuri, studenții, astfel cum sunt definiți la articolele 3 și 4 din Legea din 1992 privind ajutorul acordat pentru finalizarea studiilor (Studienförderungsgesetz 1992, BGBl. nr. 305/1992), în versiunea în vigoare la data litigiului (denumită în continuare „Legea din 1992”), nu pot beneficia de tarife reduse decât dacă domiciliul acestora sau locul unde își urmează studiile se află în zona de acoperire a societății de transport public în cauză și dacă s-au primit alocații

familiale pentru aceștia în conformitate cu articolul 2 din Legea din 1967 privind compensarea sarcinilor familiale prin alocații (Familienlastenausgleichsgesetz 1967, BGBl. nr. 376/1967), în versiunea în vigoare la data litigiului (denumită în continuare „FLAG”).

12 În alte landuri, unde aplicarea reducerilor nu depinde de primirea alocațiilor familiale, criteriile luate în considerare sunt, pe lângă statutul de student, vârsta și/sau reședința persoanelor în cauză.

13 Persoanele care au domiciliul sau reședința obișnuită pe teritoriul federal au dreptul, potrivit articolului 2 din FLAG, la alocații familiale pentru copiii minori și pentru copiii majori cu vârsta sub 26 de ani care urmează o formare profesională sau care efectuează o formare continuă într-o școală specializată în legătură cu meseria pe care au învățat-o, cu condiția ca această formare să îi împiedice să își exercite meseria. În principiu, este vorba despre persoanele ai căror copii au dreptul la alocații familiale.

14 Articolul 4 din Legea din 1992 prevede că resortisanții părților contractante la Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4) sau la Tratatul CE, precum și resortisanții țărilor terțe sunt asimilați resortisanților austrieci, „în măsura în care această asimilare rezultă din convențiile citate anterior”.

15 Articolul 52 din Legea din 1992 definește indemnizațiile de transport ca fiind „alt[e] măsur[i] de promovare a studiilor”. Obiectivul acestor indemnizații este de a sprijini beneficiarii de alocații pentru studii prin acoperirea cheltuielilor de transport ale acestora. Este vorba despre indemnizații acordate exclusiv beneficiarilor de alocații pentru studii în Austria și care sunt diferite de reducerile la tarifele de transport.

Procedura precontencioasă

16 Prin intermediul unei plângeri depuse de o persoană acționând în numele partidului politic „Verzii” („die Grünen”), Comisia a fost informată că, pentru a putea utiliza mijloacele de transport în comun, numeroși studenți care își urmează studiile în Austria, resortisanți ai altor state membre decât Republica Austria, trebuie să plătească sume mai mari decât cele plătite de studenții austrieci. Astfel, în anumite landuri, numai studenții proveniți din familii care primesc alocații familiale din partea statului austriac pot beneficia de o reducere a tarifelor de transport.

17 Întrucât a considerat că un astfel de sistem selectiv constituie o încălcare a principiului nediscriminării prevăzut la articolul 12 CE, Comisia a solicitat Republicii Austria, prin scrisoarea din 13 februarie 2008, să îi prezinte o descriere detaliată a sistemului de tarife de transport reduse aplicabil în acest stat membru.

18 Prin scrisoarea din 18 aprilie 2008, autoritățile austriece au descris diferitele tarife aplicabile în fiecare land în parte, precum și în funcție de situația specifică a persoanelor în cauză.

19 Prin scrisoarea de punere în întârziere din 23 martie 2009, Comisia a invitat Republica Austria să prezinte, în termen de două luni, observații privind modul selectiv de acordare a tarifelor de transport reduse pentru studenți. Potrivit Comisiei, acest mod selectiv încalcă principiul nediscriminării, consacrat, pe de o parte, la articolul 12 CE, care figurează în prezent, ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la articolul 18 TFUE, și, pe de altă parte, la articolul 24 din Directiva 2004/38.

20 În răspunsul său din 25 iunie 2009 la scrisoarea de punere în întârziere menționată, Republica Austria a contestat relevanța articolului 24 din Directiva 2004/38. Potrivit acestui stat membru, tarifele de transport reduse pentru studenți constituie prestații familiale suplimentare aparținând sistemului de alocații familiale acordate în Austria și, prin urmare, acestea ar trebui calificate drept prestații de

securitate socială în sensul reglementării Uniunii aplicabile în domeniul coordonării regimurilor de securitate socială. Beneficiarii acestor tarife nu ar fi studenții înșiși, ci părinții în întreținerea cărora se află aceștia pe durata studiilor universitare.

21 La 28 ianuarie 2010, Comisia a adresat Republicii Austria un aviz motivat, în care a reafirmat că sistemul austriac al tarifelor de transport reduse pentru studenți încalcă articolul 18 TFUE și articolul 24 din Directiva 2004/38, fără ca excepția prevăzută la alineatul (2) al acestui din urmă articol să fie aplicabilă. Comisia a susținut, pe de o parte, că, contrar argumentelor autorităților austriece și cu riscul de a lipsi de sens articolul 24 alineatul (2) amintit, simplul fapt că o măsură reduce cheltuielile părinților în ceea ce privește întreținerea copiilor lor nu poate fi suficient pentru a exclude calificarea acestei măsuri drept ajutor pentru studii. Pe de altă parte, din modul de redactare a articolului 24 alineatul (2) menționat ar trebui dedus că statele membre gazdă nu pot refuza acordarea ajutoarelor pentru studii resortisanților celorlalte state membre care nu posedă permis de ședere permanentă pe teritoriul statului membru gazdă decât în cazul în care aceste ajutoare s-ar prezenta sub forma unor burse de studiu sau împrumuturi.

22 În răspunsul său din 29 martie 2010 la avizul motivat în cauză, Republica Austria a susținut că tarifele de transport reduse corespund unei prestații familiale atribuite în cadrul unei administrări de drept privat. Nu ar exista nicio discriminare pe motiv de cetățenie, întrucât aceste tarife sunt acordate tuturor părinților afiliați, indiferent de cetățenia acestora.

23 În aceste condiții, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

24 Cu titlu introductiv, trebuie precizat că, prin acțiunea sa, Comisia reproșează Republicii Austria că nu acordă reduceri la tarifele de transport decât studenților pentru care se acordă alocații familiale în Austria, o astfel de condiție fiind impusă de landurile Viena, Austria Superioară, Burgenland și Styria, precum și de orașul Innsbruck.

25 În ceea ce privește orașul Innsbruck, deși reiese din dosar că, începând cu anul universitar 2010-2011, studenții pot beneficia de abonamente semestriale cu tarif redus indiferent dacă părinții lor primesc sau nu primesc alocații familiale din partea statului austriac, existența neîndeplinirii obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru astfel cum se prezenta aceasta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, și anume, în speță, la 28 martie 2010. Schimbările intervenite ulterior nu pot fi luate în considerare de Curte (a se vedea în special Hotărârea din 15 martie 2001, Comisia/Franța, C-147/00, Rec., p. I-2387, punctul 26, Hotărârea din 4 iulie 2002, Comisia/Grecia, C-173/01, Rec., p. I-6129, punctul 7, și Hotărârea din 19 iulie 2012, Comisia/Italia, C-565/10, punctul 22).

26 Or, este evident că acest nou tip de abonamente semestriale nu era încă în vigoare în orașul Innsbruck la expirarea termenului stabilit în avizul motivat.

27 Trebuie de asemenea precizat că, întrucât Comisia nu dispune de informații suficiente privind regimul aplicabil în landul Austria Inferioară, acest regim nu face obiectul prezentei acțiuni.

Argumentele părților

28 Potrivit Comisiei, condiționarea reducerii la tarifele de transport de primirea alocațiilor familiale acordate de statul austriac constituie o discriminare indirectă a studenților originari din alte state membre decât Republica Austria și care își urmează studiile în acest din urmă stat, încălcând astfel articolele 18 TFUE, 20 TFUE și 21 TFUE, precum și articolul 24 din Directiva 2004/38.

29 Astfel, regimul austriac în discuție în speță ar defavoriza studenții care sunt resortisanți ai acestor alte state membre prin prevederea unei condiții pentru acordarea tarifelor de transport reduse care este mai ușor de îndeplinit de către resortisanții austrieci.

30 Republica Austria susține că reducerea la tarifele de transport, care este condiționată de primirea alocațiilor familiale din partea statului austriac, constituie o prestație familială atribuită în cadrul unei administrări de drept privat. În dreptul austriac, alocațiile familiale nu pot fi primite automat de orice student austriac, acordarea lor depinzând de aspectul dacă părinții au obligația a-l întreține pe student. Reducerea tarifelor de transport se reflectă în esență asupra bugetului familiei și, asemenea alocațiilor familiale, aceasta nu se mai atribuie dacă studentul realizează el însuși venituri care depășesc pragul prevăzut de legiuitorul austriac. Potrivit acestui stat membru, o astfel de reducere trebuie să fie calificată drept prestație familială în sensul Regulamentului nr. 1408/71, întrucât este legată de studii sau de cursuri și îndeplinește o funcție dublă. Spre deosebire de indemnizația de transport acordată unui student defavorizat din punct de vedere social, reducerea la tarifele de transport nu depinde de venitul părinților și nu este plătită direct într-un cont bancar al cărui titular este studentul beneficiar.

31 Republica Austria constată că, în notificarea sa referitoare la Regulamentul nr. 1408/71, a menționat în termeni foarte generali FLAG, legea din care decurge reducerea acordată la tarifele de transport în cauză. Această notificare ar avea un efect declarativ și constitutiv.

32 Prin urmare, statul membru menționat susține că sistemul său respectă pe deplin Regulamentul nr. 1408/1971, fără a încălca, pe de altă parte, Directiva 2004/38. Acesta mai arată că, pentru a aprecia prestațiile care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament, Curtea nu se referă la principiile dreptului primar, precum cel consacrat la articolul 18 TFUE (a se vedea Hotărârea din 16 iulie 2009, von Chamier-Glisczinski, C-208/07, Rep., p. I-6095, punctele 84 și 85).

33 Comisia consideră că argumentul invocat de Republica Austria, întemeiat pe caracterul de prestație de securitate socială al reducerii acordate la tarifele de transport, este lipsit de relevanță. Mai întâi, o astfel de reducere nu ar compensa cheltuielile familiale, astfel cum impune articolul 1 litera (u) punctul (i) din Regulamentul nr. 1408/71, ci ar reduce cheltuielile generate de utilizarea mijloacelor de transport în comun pentru studenții universităților și ai instituțiilor de învățământ superior. De tarifele de transport reduse ar beneficia în mod direct studenții, iar nu părinții. În continuare, descrierea tarifelor de transport reduse prezentată de Republica Austria nu ar permite să se afirme că acestea îndeplinesc condițiile necesare pentru a fi considerate prestații de securitate socială în sensul Regulamentului nr. 1408/71. În această privință, ar trebui subliniat faptul că studenții nu au niciun drept legal la aceste prestații. În sfârșit, nu ar fi logic ca indemnizația de transport prevăzută de Legea din 1992 să fie calificată drept ajutor de întreținere, în timp ce reducerea la tarifele de transport în discuție în speță este considerată ca fiind o prestație familială. Potrivit Comisiei, faptul că, în anumite landuri, reducerea la tarifele de transport nu este condiționată de primirea alocațiilor familiale acordate de statul austriac este un indiciu suplimentar că această reducere nu constituie o prestație familială.

34 În ceea ce privește excepția de la principiul egalității de tratament prevăzută la articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38, de care se prevalează Republica Austria, Comisia consideră că aceasta trebuie interpretată în mod restrictiv. Excepția în cauză nu s-ar aplica decât în cazul „ajutoarelor pentru studii, inclusiv pentru formare profesională, [care se prezintă sub forma unor] burse de studiu sau împrumuturi”. Contrar argumentelor invocate de acest stat membru, principiul egalității de tratament prevăzut la alineatul (1) al aceluiași articol s-ar extinde la toate prestațiile în favoarea studenților care nu sunt acordate sub forma unei burse de studiu sau a unui împrumut. Având în vedere forma acestora, tarifele de transport reduse nu ar intra sub incidența excepției prevăzute la alineatul (2) menționat. Interpretarea acestei excepții preconizată de Republica Austria nu ar putea fi reținută întrucât ar fi contrară dreptului primar și jurisprudenței Curții referitoare la articolele 18 TFUE și 21 TFUE.

35 Republica Austria susține că, în orice caz, reducerea la tarifele de transport contribuie la finanțarea studiilor și că, în consecință, aceasta nu trebuie analizată independent de celelalte măsuri pe care statul membru de origine are obligația să le adopte în materie de ajutoare pentru studii. Până când un student este integrat, în cadrul programului de formare, în statul membru gazdă, ar reveni statului membru de origine sarcina de a acorda studenților săi ajutoare suficiente, ținând seama de eventualele obligații de întreținere. Statul membru gazdă nu ar avea obligația de a compensa subvențiile eventual „mai reduse” acordate de celelalte state membre.

Aprecierea Curții

36 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că articolul 20 alineatul (1) TFUE conferă statutul de cetățean al Uniunii oricărei persoane care are cetățenia unui stat membru.

37 Întrucât posedă cetățenia unui stat membru, studenții care provin din alte state membre decât Republica Austria și care își urmează studiile în acest din urmă stat beneficiază de statutul menționat.

38 După cum s-a pronunțat Curtea în mai multe rânduri, statutul de cetățean al Uniunii are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre, ceea ce permite acelor resortisanți care se găsesc în aceeași situație să obțină același tratament juridic în domeniul de aplicare *ratione materiae* al tratatului FUE, independent de cetățenia acestora și sub rezerva excepțiilor prevăzute în această privință (Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk, C-184/99, Rec., p. I-6193, punctul 31, și Hotărârea din 11 iulie 2002, D'Hoop, C-224/98, Rec., p. I-6191, punctul 28).

39 Prin urmare, orice cetățean al Uniunii se poate prevala de interdicția de discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate prevăzută la articolul 18 TFUE în toate situațiile care se încadrează în domeniul de aplicare *ratione materiae* al dreptului Uniunii, aceste situații cuprinzând exercitarea libertății fundamentale de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, conferită de articolul 21 TFUE (a se vedea Hotărârea din 12 mai 1998, Martínez Sala, C-85/96, Rec., p. I-2691, punctul 63, Hotărârea din 15 martie 2005, Bidar, C-209/03, Rec., p. I-2119, punctele 32 și 33, Hotărârea din 18 noiembrie 2008, Förster, C-158/07, Rep., p. I-8507, punctele 36 și 37, precum și Hotărârea din 13 aprilie 2010, Bressol și alții, C-73/08, Rep., p. I-2735, punctul 31).

40 Pe de altă parte, din aceeași jurisprudență reiese că această interdicție acoperă și situațiile referitoare la condițiile de acces la formarea profesională, dat fiind că atât învățământul superior, cât și învățământul universitar constituie o formare profesională (Hotărârea Bressol și alții, citată anterior, punctul 32).

41 Rezultă că un resortisant al unui stat membru care își urmează studiile în Austria se poate prevala de dreptul, consacrat la articolele 18 TFUE și 21 TFUE, de circulație și de ședere liberă pe teritoriul statului membru gazdă fără a fi supus unor discriminări directe sau indirecte pe motivul cetățeniei sale (Hotărârea Bressol și alții, citată anterior, punctul 33).

42 În ceea ce privește aspectul dacă reduceri la tarifele de transport precum cele acordate de anumite landuri în Austria intră în domeniul de aplicare al tratatelor în sensul articolului 18 alineatul (1) TFUE, trebuie să se observe că, prin constatarea că accesul la formarea profesională intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, Curtea a precizat deja că intră în acest domeniu de aplicare ajutoare naționale acordate studenților pentru a-și acoperi cheltuielile de întreținere, prestații sociale prevăzute de un regim național necontributiv și alocații așa-zise de „așteptare” prevăzute de o reglementare națională și destinate tinerilor șomeri aflați în căutarea primului loc de muncă (a se vedea Hotărârile Bidar, punctul 42, Grzelczyk, punctul 46, și, respectiv, D'Hoop, punctele 34 și 35, citate anterior).

43 Rezultă că un regim care prevede reduceri acordate studenților la tarifele de transport intră de asemenea în domeniul de aplicare al Tratatului FUE, în măsura în care le permite acestora, în mod direct sau indirect, să își acopere cheltuielile de întreținere.

44 În ceea ce privește argumentația Republicii Austria potrivit căreia reducerea la tarifele de transport trebuie considerată ca fiind o prestație familială în sensul Regulamentului nr. 1408/71, trebuie arătat că, presupunând chiar că normele conflictuale prevăzute de acest regulament se aplică cetățenilor Uniunii care își urmează studiile în alt stat membru decât statele membre de origine și ai căror părinți nu au nicio legătură cu statul membru gazdă, o astfel de calificare a acestei reduceri nu ar fi de natură să justifice o inegalitate de tratament pe motiv de cetățenie în privința acestor cetățeni.

45 Astfel, pe de o parte, trebuie amintit că anumite prestații care intră în domeniul de aplicare specific al Regulamentului nr. 1408/71 au fost de asemenea considerate de Curte ca reprezentând beneficii sau avantaje sociale subordonate principiului egalității de tratament pe motiv de cetățenie, în funcție de alte dispoziții ale dreptului Uniunii referitoare la libera circulație a persoanelor (a se vedea în acest sens Hotărârea Martínez Sala, citată anterior, punctul 27).

46 Pe de altă parte, trebuie amintit că Regulamentul nr. 1408/71 nu organizează un regim comun de securitate socială, ci permite menținerea unor regimuri naționale distincte. El are drept unic obiectiv să asigure o coordonare între acestea din urmă (Hotărârea din 21 iulie 2011, Stewart, C-503/09, Rep., p. I-6497, punctul 75 și jurisprudența citată).

47 Deși statele membre păstrează competența de a-și organiza sistemele de securitate socială, astfel încât, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii, le revine sarcina de a stabili condițiile dreptului sau ale obligației de afiliere la un sistem de securitate socială și condițiile care dau dreptul la prestații, în exercitarea acestei competențe, ele trebuie totuși să respecte dreptul Uniunii și în special dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libertatea de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre recunoscută oricărui cetățean al Uniunii (Hotărârea Stewart, citată anterior, punctele 75-77 și jurisprudența citată).

48 Argumentația Republicii Austria referitoare la calificarea drept prestație familială în sensul Regulamentului nr. 1408/71 a reducerilor acordate la tarifele de transport nu exclude, prin urmare, existența, invocată de Comisie, a unei discriminări pe motiv de cetățenie împotriva studenților din alte state membre care își urmează studiile în Austria.

49 În ceea ce privește această discriminare, trebuie amintit că principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie sau naționalitate, consacrat în general la articolul 18 TFUE și precizat, în privința cetățenilor Uniunii care intră sub incidența Directivei 2004/38, la articolul 24 din aceasta, interzice nu numai discriminările directe, întemeiate pe cetățenie sau naționalitate, ci și toate formele indirecte de discriminare, care, prin aplicarea altor criterii de diferențiere, conduc în fapt la același rezultat (a se vedea Hotărârea Bressol și alții, citată anterior, punctul 40).

50 În speță, condiționarea reducerii la tarifele de transport de acordarea alocațiilor familiale de către statul austriac, astfel cum este prevăzută de anumite landuri, creează o inegalitate de tratament între studenții austrieci care își urmează studiile în Austria și studenții din alte state membre care își urmează și ei studiile în Austria, având în vedere că o astfel de condiție este mai ușor de îndeplinit de către studenții austrieci, întrucât părinții lor primesc, de regulă, aceste alocații.

51 O asemenea inegalitate de tratament este contrară principiilor care stau la baza statutului de cetățean al Uniunii, și anume garantarea, menționată la punctul 38 din prezenta hotărâre, a aceluiași tratament juridic în exercitarea libertății de circulație (Hotărârea D'Hoop, citată anterior, punctul 35).

52 Potrivit unei jurisprudențe constante, o discriminare indirectă pe motiv de cetățenie sau naționalitate nu ar putea fi justificată decât dacă s-ar întemeia pe motive obiective, independente de cetățenia sau de naționalitatea persoanelor în cauză și proporționale cu obiectivul urmărit în mod legitim de dreptul național (a se vedea Hotărârea D'Hoop, citată anterior, punctul 36, Hotărârea din 7 iulie 2005, Comisia/Austria, C-147/03, Rec., p. I-5969, punctul 48, precum și Hotărârea Bressol și alții, citată anterior, punctul 41).

53 Chiar înainte de a se stabili dacă în speță există o asemenea justificare obiectivă, trebuie în primul rând să se analizeze argumentul Republicii Austria potrivit căruia regimul de tarife de transport reduse pentru studenți intră în domeniul de aplicare al derogării de la principiul egalității de tratament prevăzute la articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38.

54 Întrucât constituie o derogare de la principiul egalității de tratament prevăzut la articolul 18 TFUE și în raport cu care articolul 24 alineatul (1) din Directiva 2004/38 nu reprezintă decât o expresie specifică, alineatul (2) al articolului 24 menționat trebuie interpretat în mod restrictiv.

55 Deși, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 43 din prezenta hotărâre, reducerile la tarifele de transport acordate studenților interesați constituie ajutoare de întreținere pentru aceștia din urmă, numai ajutoarele pentru studii „constând în burse de studiu sau împrumuturi” intră sub incidența derogării de la principiul egalității de tratament prevăzute la articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38.

56 Orice altă interpretare a dispoziției menționate ar fi contrară nu doar modului de redactare a acesteia, ci și obligației, care revine Curții, de a interpreta această derogare în conformitate cu dispozițiile tratatului, inclusiv cele referitoare la cetățenia Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2009, Vatsouras și Koupatantze, C-22/08 și C-23/08, Rep., p. I-4585, punctul 44).

57 În al doilea rând, în ceea ce privește existența unor considerații obiective care să justifice inegalitatea de tratament constatată, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 35 din prezenta hotărâre, Republica Austria susține că reducerea la tarifele de transport contribuie la finanțarea studiilor și că, în consecință, aceasta nu trebuie analizată independent de celelalte măsuri pe care statul membru de origine are obligația să le adopte în materie de ajutoare pentru studii. Anumite state membre ar acorda burse de studii mult mai generoase decât cele acordate în Austria, astfel încât studenții care provin din alte state membre ar putea suporta mai ușor decât studenții austrieci costul vieții, inclusiv cheltuielile de transport. Deși alte state membre au un sistem de subvenționare a studenților mai slab decât cel în vigoare în Austria, nu ar reveni statului membru gazdă sarcina de a-i ajuta pe studenții care provin din astfel de state.

58 În această privință trebuie să se constate că, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 62 din concluzii și potrivit informațiilor prezentate Curții, deși reducerea tarifelor de transport nu se mai acordă dacă studentul realizează el însuși venituri care depășesc un anumit prag, beneficiul acestei reduceri nu presupune, în principiu, o stare materială precară. De asemenea, dacă obiectivul urmărit de Republica Austria ar fi acela de a evita ca un student care provine din alt stat membru să beneficieze de un dublu ajutor financiar, trebuie să se arate că din informațiile prezentate de guvernul austriac nu reiese că, la acordarea acestei reduceri studenților ai căror părinți primesc alocații familiale din partea statului austriac, autoritățile austriece competente ale acestui stat membru iau în considerare prestațiile eventual primite de studenții respectivi în alt stat membru.

59 În măsura în care argumentul invocat de Republica Austria ar urmări să conteste existența unei obligații pentru un stat membru gazdă de a finanța studenți care nu sunt integrați în acest stat, trebuie amintit că, în ceea ce privește dispozițiile referitoare la cetățenia Uniunii, Curtea a statuat deja că este legitimă dorința unui stat membru gazdă de a se asigura de existența unei legături reale între solicitantul unei prestații și acest stat (a se vedea în acest sens Hotărârea D’Hoop, citată anterior, punctul 38, Hotărârea din 23 martie 2004, Collins, C-138/02, Rec., p. I-2703, punctul 67, Hotărârea Bidar, citată anterior, punctul 57, precum și Hotărârea Vatsouras și Koupatantze, citată anterior, punctul 38).

60 Deși dreptul Uniunii referitor la libera circulație a persoanelor și, în special, a studenților admite o anumită solidaritate financiară a resortisanților statului membru gazdă cu resortisanții celorlalte state membre (a se vedea în acest sens Hotărârea Grzelczyk, citată anterior, punctul 44), astfel cum reiese din considerentul (10) al Directivei 2004/38, persoanele care își exercită dreptul de ședere, inclusiv

studenții, nu trebuie să devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială din statul membru gazdă în perioada inițială de ședere. Prin urmare, în conformitate cu articolul 21 TFUE și cu dispozițiile Directivei 2004/38, dreptul de ședere pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora trebuie să facă obiectul anumitor condiții dacă perioadele de ședere depășesc trei luni.

61 Prin urmare, un regim național care impune ca un student să demonstreze existența unei legături reale cu statul membru gazdă ar putea răspunde, în principiu, unui obiectiv legitim care poate justifica restricții privind drepturile de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre prevăzute la articolul 21 TFUE.

62 Cu toate acestea, trebuie să se precizeze, pe de o parte, că dovada cerută pentru a susține existența unei astfel de legături reale nu trebuie să aibă un caracter prea exclusiv, favorizând în mod nejustificat un element care nu este în mod necesar reprezentativ pentru gradul real și efectiv al legăturii dintre solicitantul unei reduceri a tarifelor de transport și statul membru în care acest solicitant își urmează studiile, cu excluderea oricărui alt element reprezentativ (a se vedea în acest sens Hotărârile D'Hoop, punctul 39, și Stewart, punctul 95, citate anterior).

63 Pe de altă parte, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 76 din concluzii, legătura reală necesară dintre un student, solicitant al unei prestații, și statul membru gazdă nu trebuie să fie stabilită în mod uniform pentru toate prestațiile, ci ar trebui să se stabilească în funcție de elementele constitutive ale prestației în cauză, în special caracterul și finalitățile acesteia. Obiectivul prestației trebuie de altfel examinat în funcție de rezultatele acesteia, iar nu în funcție de structura sau de calificarea sa formală (a se vedea în acest sens Hotărârea Vatsouras și Koupatantze, citată anterior, punctele 41 și 42).

64 Întrucât este vorba despre o reducere acordată la tarifele de transport pentru studenți, existența unei legături reale între studentul care își urmează studiile și statul membru gazdă ar putea fi verificată efectiv, în ceea ce privește tarifele de transport reduse, în special prin constatarea că persoana în cauză este înscrisă, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) litera (c) prima liniuță din Directiva 2004/38, într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională.

65 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că Republica Austria nu a dovedit că regimul austriac al tarifelor de transport reduse pentru studenți, aplicabil în anumite landuri, este justificat în mod obiectiv.

66 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se constate că, prin acordarea, în principiu, de tarife de transport reduse numai studenților ai căror părinți primesc alocații familiale din partea statului austriac, Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor coroborate ale articolelor 18 TFUE, 20 TFUE și 21 TFUE, precum și ale articolului 24 din Directiva 2004/38.

Cu privire la cheltuielile de judecată

67 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Austria la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Austria a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară și hotărăște:

1) **Prin acordarea, în principiu, de tarife de transport reduse numai studenților ai căror părinți primesc alocații familiale din partea statului austriac, Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor coroborate ale articolelor 18 TFUE, 20 TFUE și 21 TFUE, precum și ale articolului 24 din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE.**

2) **Obligă Republica Austria la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături